

Møte for lukkede dører, Stortinget 30. mars 1935

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 30. mars 1935 kl. 10.

President: Magnus Nilssen.

Dagsorden:

1. Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite angående ordning i betalingsforholdene for Polens "reliefgjeld" (Innst. S. H.).
2. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om godkjenning av en i Warszawa 8 januar 1935 undertegnet tilleggsprotokoll (nr. 2) til handels- og sjøfartstraktaten mellom Norge og Polen av 22 desember 1926 og tilleggsprotokollen av 26 april 1928, samt de i forbindelse dermed utvekslede fortrolige noter (Innst. S. I.).
3. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter (Spesialavtaler) (Innst. S. G.).
4. Referat.

Presidenten: Presidenten foreslår at dette møte holdes for lukkede dører. Presidenten foreslår videre at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer, samt ekspedisjonschef Nissen og sekretær Brinch fra Finansdepartementet, gis adgang til møtet.

Votering:

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Sak nr. 1.

Innstilling fra den forsterkede utenriks- og konstitusjonskomite angående ordning i betalingsforholdene for Polens "reliefgjeld" (Innst. S. H.).

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at den i Finans- og Tolldepartementets foredrag av 15 februar 1935 omhandlede overenskomst mellom republikken Polen og dens "reliefkreditorer" om endring av betalingsvilkårene for Polens reliefgjeld godkjennes for Norges vedkommende på de i foredraget opstillede betingelser.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om godkjenning av en i Warszawa 8 januar 1935 undertegnet tilleggsprotokoll (nr. 2) til handels- og sjøfartstraktaten mellom Norge og Polen av 22 desember 1926 og

tilleggsprotokollen av 26 april 1928, samt de i forbindelse dermed utvekslede fortrolige noter (Innst. S. I.).

Støstad (komiteens ordfører): Under behandlingen av denne sak har komiteen vært forsterket med 2 mann fra finanskomiteen, nemlig herrene Lykke og Haavardstad. Dette er ved en feiltagelse ikke meddelt i innstillingen, så jeg opplyser om det her.

Komiteen hadde innstillet:

Stortinget samtykker i at en 8 januar 1935 undertegnet tilleggsprotokoll (nr. 2) til handels- og sjøfartstraktaten mellom Norge og Polen av 22 desember 1926 og tilleggsprotokollen av 26 april 1928 samt de i forbindelse dermed utvekslede fortrolige noter ratifiseres for Norges vedkommende.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 3.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om overenskomster inngått med fremmede makter (Spesialavtaler) (Innst. S. G.).

Komiteen hadde innstillet:

I.

Utenriksdepartementets meddelelse om overenskomster med fremmede stater som hemmelig sak vedlegges protokollen.

Anderssen-Rysst: Blandt de under I sorterende saker som har vært forelagt utenrikskomiteen, er også, som det sees av innstillingen, "noter utvekslet med Spania 11 og 18 august vedrørende de norsk-spanske handelsforbindelser". Denne sak angår et spørsmål som etter min mening er overordentlig viktig når vi tenker på fiskeriene, idet det i disse noter er fastsatt den "kontingent" som vi kaller det, for klippfisk til det spanske marked, som det var forhandling om ifjor. Spørsmålet var fremme i Stortinget i et hemmelig møte den 11 juni ifjor i forbindelse med eventuelle tollforhøielser som en kompensasjon for denne kontingenten, og jeg tillot mig da sterkt å understreke betydningen av at man fikk den størst mulige kontingent når det gjaldt vår klippfiskeksport til det spanske marked. Jeg fremholdt for mitt vedkommende at dette var så å si et av de avgjørende punkter i det vi kan kalle skreifiskerienes lønnsomhetslinje, hvis det er det vi tilstreber. Jeg fremholdt også i det stortingsmøte at den kontingentordning som blev almindelig for de til det spanske marked klippfiskeksporterende stater, vilde kunne få alvorlige refleksvirkninger for det portugisiske marked, idet jeg antok at de stater hvis eksport vilde bli innskrenket ved en kontingentordning i Spania, med forøket kraft vilde kaste sig over det portugisiske marked, hvor vi da var dominerende, med sikte på å forsøke å slå oss ut der. Jeg visste ikke da at situasjonen for Portugals vedkommende var så aktuell som vi siden fikk vite at den

var, idet det jo nettop var i juni måned ifjor at vi kom inn i den akutte situasjon for Portugals vedkommende, som måtte løses, og blev løst ved den traktat som Stortinget for en tid siden har hatt til behandling her, og som blev vedtatt i Stortinget. I den traktat med Portugal blev der traktatmessig etablert den ordning, at vi blev tilsagt å få 40 pct. av den innførsel som Portugal har av klippfisk, men til verdensmarkedets priser. Jeg skal ikke komme inn på den ting nu. Jeg vil bare peke på at Stortinget har sagt at den ordning ikke var tilfredsstillende, og at der måtte søkes supplerende forhandlinger, for at vi kunde komme frem til en ordning som kunde anerkjennes helt ut også fra norsk side som en god ordning. Disse forhandlinger har jeg ikke tenkt å spørre den ærede utenriksminister om nu, men jeg vil peke på dem, idet jeg da henviser til den ordning som gjennom disse noter er etablert for Spanias vedkommende.

Mens det altså på den ene side for Portugal gjelder en traktatmessig ordning som varer så lenge traktaten består, i traktatens virketid, så gjelder det her en ordning for 1 år ad gangen. Jeg tillater mig å referere punkt I i denne, fordi jeg tror at Stortingets medlemmer har interesse av å bringe dette i erfaring. Vi kommer gang på gang tilbake til disse spørsmål, idet jo krisen i fiskeridistriktene og for vår eksport er så alvorlig som vi alle vet at den er. Den ordning vi har med Spania, inkluderes i punkt I i en note som blev utvekslet mellom den norske sendemann og den spanske utenriksminister av 11te august 1934, og det heter der: "Kontingenten for klippfisk (baccalao) av norsk fremstilling fastsettes til 130 000 metriske kvintaler" - altså 13 000 tonn - "pr. år. Den norske Regjering har merket sig den av den spanske regjering avgitte erklæring om å lette utnyttelsen av den nevnte kontingent, således at innførselen kan skje på den tid av året som vil passe best for de norske eksportører." Jeg citerer dette i første rekke for å peke på at ordningen gjelder for 1 år og at det altså må optas nye forhandlinger for hvert år fremover som den skal gjelde for. Jeg antar at slike forhandlinger eller slike drøftelser allerede har funnet sted mellom den norske representant i Madrid og den spanske regjering. Jeg kjenner ikke til noe resultat av de forhandlinger. Der foreligger vel kanskje ikke noe resultat, ellers hadde vi vel fått det bragt i erfaring formodentlig, men det er også kjent at de stater som, når det gjelder Spania, og også Portugal, fikk sin eksport meget sterkt beskåret, utfolder en sterk virksomhet for å ta det tapte igjen under nye drøftelser. Et forlydende som jeg har hørt, og hvis riktighet jeg ikke vil si at jeg kan uttale noen personlig mening om, går ut på at Island nu har fått for neste år en kontingent direkte for sig på 22 500 tonn klippfisk, mens det via Danmark kan eksporteres 13 000 tonn, det vil altså si at det skulde komme op i godt og vel 35 000 tonn. Jeg vil bare fremheve betydningen av at Norge er aktsom på dette punkt. Det er et meget alvorlig problem det gjelder. Hvis det skulde bli vanskeligheter med Portugal - og vi vet jo ikke hvordan stillingen kan bli i så henseende - så vil betydningen av det spanske marked og av en fastlagt kontingentordning for det spanske marked som er gunstig for oss, være ennu mer fremtredende enn før.

Der er kommet et nytt moment til som efter min mening har den alvorligste betydning, og det er de restriksjoner som Italia nu er gått til, og som i første rekke rammer vår tørrfiskeeksport der, og som også projiserer sig ned på fiskerieksperten i det hele. Efter

hvad vi vet har Italia fastsatt en kontingent av bare 20 % av det vi hadde ifjor. Hvis vi går ut fra, hvad jeg tror er riktig, at vår eksport til Italia var 10 000 tonn, skulde vi altså måtte skjalte ut 8 000 tonn på det italienske marked, og under forutsetning av samme produksjon som ifjor, som var et dårlig år, blir det et overmåte vanskelig problem, hvor vi skal sende den overskytende del av produksjonen. Det er under disse omstendigheter jeg finner grunn til å fremheve ønskeligheten av at det fra norsk side utfoldes alle anstrengelser for å få en større kontingent til Spania enn vi fikk ifjor.

Jeg vil til det ærede utenriksdepartement si at den kontingentordning som vi fikk ifjor, har vært en gunstig ordning. Vi hadde det foregående år, i 1933, en eksport til det spanske marked av vel 6 000 tonn. Ifjor, altså i 1934, hadde vi under virketiden for denne ordning, som man ikke egentlig kan kalle en traktat, en eksport av 12 100 tonn, og vi har på det spanske marked fått gode priser. Det har vært til meget stor hjelp for den norske fiskerinæring. Det står ingenting om prisen her i punkt 1 som jeg tillot mig å referere isted - det står ikke annet enn at kontingenten skal være 13 000 tonn pr. år. Men det har vist sig å være en god ordning, en bedre ordning enn den med prisbestemmelsen som vi fikk med Portugal. I denne note som fastla forholdet fra 11 august til august i år - går jeg ut fra, det står ikke noe nærmere om det, men jeg går ut fra, at den avtale skal virke ialfall til ut på sommeren - der er også fastlagt de kompensasjoner fra norsk side som skulde ydes til gjengjeld for denne klippfiskordning. Jeg fester mig der ved punkt 4, hvori det står, at den norske regjering forplikter sig til å anmode de norske importører av ris, salt og kaligjødning om å øke sine kjøp av disse produkter i Spania. Jeg har bragt i erfaring at det i Spania er misnøie med den måte hvorpå vi på vår side har opfylt forutsetningene i denne note. Spanierne sier at de oppfyller betingelsene for sitt vedkommende, de kjøper den fisk som noten bestemmer, men at man fra norsk side ikke har lagt noen kraft i arbeidet for å utvide forbindelsen for de punkters vedkommende som omhandles i avtalen. Likeledes har det fra spansk side visstnok vært misnøie med hensyn til opfyllelsen fra norsk side av en passus i noten som omhandler visse forutsetninger om antallet av spanske vinmerker som var opført i monopolets kataloger. Jeg bare nevner disse ting ut fra min grunnbetraktning, nemlig at vi må søke å behandle Spania så godt som det er mulig, idet det spanske marked i utviklingens medfør nu spiller en overordentlig stor rolle for den norske klippfiskeeksport.

Hvis den ærede utenriksminister, som jeg ser er kommet til stede, til tross for at han, efter hvad jeg er bekjent med, hadde en viktig konferanse i departementet, kunde gi opplysninger i forbindelse med denne sak, så vilde det for mitt vedkommende være en glede å motta slike opplysninger - og det skulde interessere mig å høre hvordan det står med forhandlingene både med Spania og med Italia.

Vegheim: Jeg vil gjerne gi min tilslutning til de betraktninger som hr. Anderssen-Rysst har gjort gjeldende for Spanias vedkommende. Når jeg har bedt om ordet, så er det imidlertid for å sette fingeren på vårt forhold til Tsjekkoslovakia hvad handelen angår. De noter som den foreliggende innstilling omfatter, gjelder restriksjoner på visse varer. Disse restriksjoner er bygget på

prinsippet: full og hel gjensidighet. De skulde for så vidt være tilfredsstillende. Forholdet er imidlertid det, at vår handelsbalanse like overfor Tsjekkoslovakia er svært ugunstig. Og all den stund forholdet er det, blir også gjensidigheten temmelig problematisk. Hvis vi ser på handelsstatistikken, viser det sig nemlig at misforholdet mellom vår utførsel til og vår innførsel fra Tsjekkoslovakia er meget stor. I 1927 f.eks. hadde vi en innførsel på over 7 millioner, mens vår utførsel ikke engang gikk op i 1 million. I 1930 hadde vi en innførsel på 9 1/2 million omtrent, mens vår utførsel bare var på 1 1/2 million. I 1933 vises der en bedring, men vår innførsel fra Tsjekkoslovakia var fremdeles over 5 1/2 million, mens vår utførsel bare var på 2,4 millioner. Jeg tror at dette forhold har krav på oppmerksomhet, og vil derfor henstille til departementet å være oppmerksom på det.

Ulrik Olsen: Vår fiskerinæring har i en årrekke lidt under meget vanskelige omsetningsvilkår med restriksjoner og delvis importforbud i de fleste av våre viktigste eksportsteder. Det gjelder derfor spesielt at Utenriksdepartementet har sin oppmerksomhet henvendt på denne næringsgrens vanskelige arbeidsvilkår, når man skal forhandle med de forskjellige stater. Det har ikke alltid vært tatt de tilbørlige hensyn til våre fiskeriers berettigede interesser ved disse forhandlinger - spesielt kan man med rette si at våre departementer, særlig Utenriksdepartementet, ikke har sørget for å ta sakkyndigheten til hjelp, når man skulde ha avsluttet traktater eller forsøke å få de høiest ulige kvoter for eksporten. Jeg skal i så henseende nevne, at da man gikk til de forberedende forhandlinger med Spania, blev det fra Norges utenriksdepartement sendt en henstilling til ministeren i Madrid om å gjøre en forestilling om at Norge burde få en klippfiskkvote på 10 000 tonn. Straks den meddelelse blev kjent for Kristiansund handelsstandsforenings klippfiskgruppe, blev det sendt en protest til Utenriksdepartementet, idet de mente at forhandlingsgrunnlaget ikke burde være 10 000 tonn, men 20 000 tonn. Det blev da fra Utenriksdepartementet sendt meddelelse til ministeren i Madrid om at kanskje 10 000 tonn var noe for lavt, vi måtte forsøke å forhøie det til 20 000 tonn. Resultatet av forhandlingene kjenner man. Det blev 13 000 tonn. Altså fikk man en avtale som lå 3 000 tonn over hvad man oprinnelig bad om. Det er klart at den slags ting virker uheldig. De meningsberettigede på klippfiskeksportens område er av den opfatning, at hvis Utenriksdepartementet allerede fra begynnelsen av hadde gjort henvendelse til fiskeribranchens kyndige menn på dette område, så hadde man kunnet komme til en ennu høiere kvote til Spania enn hvad resultatet blev, og det er rimelig at den slags ting virker forstemmende i de kretser som idag så å si arbeider med ryggen mot veggen for å klare å få omsatt våre fiskekvanta.

Jeg skal også nevne en del av de spørsmål som vedrører Italia. Der har man i den seneste tid fått betydelige restriksjoner på de forskjellige områder, ikke bare når det gjelder fersk fisk, men også tørrfisk, tran og olje. Det er kommet henvendelse fra tranimportører i Italia, som beklager de vanskeligheter, og som sier at vi bør gjøre våre henvendelser til Italia nu om England, for på den måte kan man sørge for å få bibeholdt de gamle handelsforbindelser man har hatt med Norge. Det er selvsagt et meget beklagelig forhold at man nu, så langt som handelen er utviklet her

i landet, skal være nødt til å gå om andre lands kjøbsmannsstand for å få omsatt sine varer. Det er også i denne forbindelse fra de italienske importører sagt, at hvis Norge søker å etablere et større samarbeid mellom eksport og import, så er det mulighet, stor mulighet, for at vi kan øke våre kvoter betraktelig. I den anledning pekes det på at de italienske importører har anledning til å forhøie sine kvoter på tran og olje, hvis vi samtidig hos importørene kan plasere ordres på kjøp fra Italia. Er det tilfelle, så mener jeg at det gjennom Handelsdepartementet bør etableres en ordning således at kjøpene fra Italia - som fra Norges side ikke er så små - kan ordnes ved en avtale således at de kombineres med vår eksport og til de samme firmaer. I det hele vil jeg henstille til vårt utenriksdepartement, når man fremtidig behandler disse vanskelige spørsmål med traktater og kvoter og restriksjoner som er pålagt, at man alltid har for øie å søke bistand hos de menn som har et livs erfaring på det område, og som kan gi verdifulle råd og bistand i disse vanskelige spørsmål.

Alvestad: I tilslutning til hvad mine fylkeskolleger, hr. Anderssen-Rysst og hr. Ulrik Olsen, har uttalt, vil jeg bare si at jeg slutter mig helt til det de har uttalt om disse ting, når det gjelder våre forhandlinger med fremmede land og forholdet til våre fiskerier. Det er klart at vårt utenriksdepartement og våre forhandlere vil kunne ydes en meget verdifull og nødvendig støtte ved at der samarbeides med branchefolk her hjemme. De vil kunne tilføre våre forhandlere en så god hjelp, at det er uforståelig at det ikke i større utstrekning har vært benyttet av utenriksetaten. Nu - vi er jo kommet inn i en politikk med kontingenter og kvoter i nær sagt alle land, og her må det vises stor forsiktighet, for når kvoten skal bestemmes, ser vi at alle land velger som utgangspunkt for kvotens fastsettelse det år som er gunstigst for vedkommende land og det aller ugunstigste for oss. Jeg kan altså nevne at Italia, når det har fastsatt ferskfisk-kvoten, har tatt 1932 som utgangspunkt. 1932 var det første år vi eksporterte håbrand til Italia. Hadde man tatt utgangspunktet i 1934, vilde vi være kommet op i et kvantum som var 9-10 ganger så stort som det ferskfisk-kvantum vi har fått der. For tørrfisken har de valgt et annet år. Slik kunde jeg regne tilfelle efter tilfelle, som viser at utlandet søker å få satt de kvoter og kontingenter som vi skal levere, så lavt som mulig. Man må også se denne kvotefordeling i sammenheng, når man skal forhandle, for hvis man for det ene land får en dårlig kvote, så vil det virke tilbake når vi forhandler med et annet land. Jeg vil ha sagt dette, fordi det er en utbredt opfatning i de byer som eksporterer fiskevarer, at man ikke har viet denne side av spørsmålet tilbørlig oppmerksomhet.

Der kunde jo være mangt å si både om Spania og andre land, men jeg skal ikke komme inn på det, ialfall ikke før vi har hørt den ærede utenriksministers uttalelser. For Spania er jo forholdet det - det er riktig som Ulrik Olsen sa - at kvoten ikke blev så gunstig som den muligens kunde blitt. Men her må det dog i all rettferdighets navn erindres at vår eksport på Spania var kommet ned på 5 000 tonn da vi avsluttet denne avtale, og når vi fikk 13 000 tonn, var det naturligvis en betydelig forbedring. Hvorvidt det var nok, er en sak for sig

- den burde vært større - men jeg vil nevne forholdet som det var.

Statsråd Koht: Eg kann diverre ikkje gjeva so mykje opplysning i desse spursmåla det her er tale um, som eg gjerne hadde ynskt. Det er rett nok, det som hr. Anderssen-Rysst går ut frå, at vi alt no er i forhandlingar med Spania um den nye skipnaden for handelen vår; men forhandlingane med Spania må i mange stykke retta seg etter utfallet av dei forhandlingane vi fører med andre land, med Frankrike og aller mest med Italia, og um forhandlingane med Italia er det å segja at dei diverre går seint. Det er mogleg kanskje at ein kann få driva litt hardare på der; men eg er litegrand redd for og at vi her i landet skulde syna oss altfor utolmodige, so de i Italia skulde få den tanken at dei kunde by oss nær sagt kva dei vilde. Det dei til no har bode oss i desse forhandlingane, er svært lite; men vi har den fyremunen i tilhøvet til Italia no at tida arbeider for oss. Det som har hendt i Italia, etter at dei har sett denne kvoten på berre 20 pct. for turrfisken vår, det er at prisane har stige svært der, og det er mykje klage i Italia over kor dyr denne fisken har vorte. Det kann hjelpa til å leggja press på regjeringa i Italia. Men det er greitt at vi gjerne vil at det so fort som råd er skal koma til ein endskap der og.

Det står for meg som ein heilt sjølv sagt ting at vi i alle desse forhandlingane som vi fører no på alle kantar, og serskilt i dei forhandlingane som gjeld fiskeutførsla vår, både av kleppfisk, turrfisk, håbrand og kva det elles kann vera, må taka all den hjelp vi kann få frå dei serskilt næringsinteresserte. Det er klårt nok at ingen i departementet eller i legasjonane sit med den fulle sakkunne på alle kantar her, og då må vi taka hjelp hjå dei som er i næringa, som er i arbeidet. Det står for meg som heilt sjølv sagt, og likeso sjølv sagt er det at vi må taka alt det umsyn som vi kann til dei naturlege krava som fisket vårt har - både fisket lengst nord og det som går lenger sør etter langs med Vestlandet.

Hr. Vegheim nemnde dessutan spursmålet um handelen vår med Tsjekkoslovakia, og der skal eg få lov til å nemna, at berre for nokre få dagar sidan, etter at eg hadde teke ved embetet i utanriksdepartementet, kom det eit tilbod frå Tsjekkoslovakia, um at vi skulde få auka utførsla vår dit, kvoten vår dit, for papir. Men det som dei kravde imot dette, det var so reint urimeleg mykje - det var mange gonger so mykje som dei då vilde innføra til oss, mot det dei vilde gjeva oss lov til der - so det svara vi blankt nei til. Det vilde ikkje ha vore forsvarleg å gå med på det. Men dette er då berre eitt døme på kor vanskeleg det er med alle desse kvoteforhandlingane som vi må driva med kvar stat for seg, det er eit døme på kor urimeleg det går, når ein ikkje kann ha ein internasjonal skipnad i alle desse spursmåla. Vi må liggja og stri og handla oss fram på mange kantar, og dessutan står vi so ulike i tilhøve til so mange av desse statane, for di det er sume statar som vi har mest utførsle til, og andre statar som utfører mest til oss. Dermed kann vilkåra for oss bli svært ulike, og vi kann ikkje so lett vega upp den eine staten mot den andre. Men so pass ny som eg er i det embetet eg har no, kann eg i grunnen ikkje segja stort anna enn at eg for min part skal freista gjera det so godt som eg kann i alle desse ting, og eg vonar det skal kunna gå so godt som mogleg.

Videre var innstillet:

Møte for lukkede dører, Stortinget 30. mars 1935

Protokoll til overenskomstene med Tyskland av henholdsvis 6 september og 31 desember 1934 oversendes finans- og tollkomiteen.

Lykke: Jeg vil bare si, at den innstillingen vil jeg be om å få lov til å vente med en 14 dagers tid. Vi har fått dokumentene til komiteen, men vi har vanskelig for å levere noen innstilling før om en 14 dagers tid. Jeg vil bare varsle om det.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Protokollen referertes uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 10.40.